יא: לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

תגלחת זקנו והעברת בלוריתו. גרלה דלהכי קתני תגלחת זקנו גבי העברת בלוריתו והנחתו לפי שבשמיהן היו רגילין לגלח: **מתקל** וזוא פיוא. ול"ת והא אמרינן בפ' המקוין (גיטין דף נח.) תרין איסתרי פיחא נחית לעלמא חד ברומי וחד בכל העולם כולו ואסתירא אמרו בפרק בית כור (כ"ב דף קה. ע"ב) מאי אסתירא פגלא דזחא ול"ל איך יש מתקל וחא ברומי וגרלה לי דתרין אסתרי לאו דוקא אלא ר"ל (ה) מועטת כדאמרינן בהאים מקדש (קדושין דף מט:) עשרה קנין: **סך** קירי פלסתר. פ"ה שקורין יעקב קירי ולא נהירא שיקראו ליעקב אדון לכך פירש ר"ת זה יאמר שקורין קירי ולפי שהיה ה) (זקינו) היו נוהגין בו כבוד כלומר הברכות שנתן ליעקב פלסתר הם ואף על גב שגם הוא אמר והיה כאשר תריד (בראשית מ) מכל מקום אינו נוטל עכשיו הברכות:

עטלוזא של עזה. פ"ה שוק של עזה והוא אוזן לעיר ומוכרין בו בשר לשון ו) נשמטין באיטלז ומיכני ליה מי שרי לשאת ולתת עם בני עטלוזא ביום איד של בני עובדי כוכבים שבעיר או לא מי שריא מתני' בקביר כ"כ או לא ורשב"ם פירש עטלוזא הוא שם עבודת כוכבים שממון לעזה ועובדין אותה בני המגרש שממון לעזה יום ז' בשנה ומיבעיא(ז) אם מותר לשאת ולתת עם בני עזה ביום איד שמולה לה וקשיא להר"ר אלחנן על הפירושים דאם העובד כוכבים אינו חשוב כמו הכומר לא ימוח לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים בין שיהיה העובד כוכבים משוק העבודת כוכבים וכין שאינו משוק העבודת כוכבים לכך פר"י דמיירי הכא בשוק שעושין לשם עבודת כוכבים ולא יום איד הוא לזה יש לחוש לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים בתוכה ולפי זה א"ל לאלוק מה שאלק רש"י בין העובד כוכבים שמולה לה בין מבני העיר כי אפילו הוא מבני העיר לא חיישינן לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מולה לה:

דלמא מאי קבועין הן א"ל הכי אמר אבוה דאימך קבועין הן לעולם תדירא כולה שתא פלחי להו (ח) אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ויום אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב (ט) ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל לזבוני חיטין בחגתא דטייעי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא: **מתני'** (א) עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה עבודת כוכבים תוכה (ב) לה מותר מהו לילך לשם (ג) בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר: **גמ'** ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חנינא כגון עטלוזא של עזה וא"ד בעא מיניה רשב"ל מר"ח עטלוזא של עזה מהו א"ל לא הלכת לצור מימיך וראית ישראל ועובד כוכבים יושבין ופרנסתנו מהן ועוד משום ירלה: **בחגתא דטייעי.** יום לשנה מתקבצין כל סוחרי העיר לאכול ולשתות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלונית וכאן קורין קונפדרי"ש: **דלא קביעא.** אין מושבין לה כל כך אם אין עושין לה בכל שנה: **מתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים.** שיום איד יש לבני העיר היום לעבודת כוכבים שבעיר: **חוצה לה מותר.** לשאת ולתת עם היושבין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה עבודת כוכבים שכן מנהג זה עובד את שלו וזה עובד את שלו ויום איד של אלו אינו ביום איד של אלו: **היה חוצה לה עבודת כוכבים.** כלו' (ד) עבודת כוכבים שהיום עובדין לירלה שלהם: **אוכר מותר.** שאין בני העיר עובדין לאותה ירלה: **מהו לילך לשם.** לאותה העיר ביום עבודת כוכבים שלהם לספר עם אחד מבני העיר: **כומן שהדרך מיוחדת לאותו מקום.** שאין דרך יולאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכנוסה מכאן לאותה העיר מיוחדת לאותה העיר לנדה אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמהלך לעובדה: **ואם.** דרך מסלול זה הולך גם לעיר אחרת: **מותר.** דהרוצה אומר למקום אחר הולך: **גמ'** והיכי דמי **חוצה לה.** כמה יהא רחוק לאותו שוק שמולה לה מן העיר ויהא מותר לשאת ולתת עם יושביו: **עטלוזא של עזה.** עטלוזא שוק של בהמה כמו איטלז תרגם (בכורות דף לא.) שוחטין באיטלז ונמכרין באיטלז: **עזה.** עיר של פלשתים והיה בה עבודת כוכבים והיה חוצה לה ישוב סמוך לעיר מלד: **עטלוזא של עזה.** דסמוכה לעיר מלד מהו מי שרי מתני' כה"ג או לא: **לור.** עיר ישראל ועובדי כוכבים דרין בה: שפיתת

מנשר. משיר וחותך פרסות שני רגליה: **מן הארכובה ולמטה.** אבל מן הארכובה ולמעלה טריפה אלמא מדאסור לטרפה בבהמה טהורה עסקינן וטהורה מאי כלי תשמיש איכא: **כעגלה המושכת בקרון.** שיושב בו המלך דהיינו כלי תשמישו: **יוסי מגלח זקנו והנחת בלוריתו.** יוסי שמגלח זקנו וכן בו ביום הנחת(ד) בלוריתו. יוסי שמגלח זקנו שער (ה) ומניח בלוריתו לפודלי"ץ מאחורי העורף לשם עבודת כוכבים: **והעברת בלוריתו.** לסוף שנה שמגלח אותה בלוריתו לבדה: **דתניא תרוייהו יום אגלחה זקנו והנחת בלוריתו יום אגלחה זקנו והעברת בלוריתו.** ותרתי מתני' מינהו ולאו גבי הדדי מתניא להו: **עוד אחרת.** עוד איך אחרת יש להם לרומיים שאינה שנויה במשנה: **אדם שלם.** כנגד עשו: **אדם חיגר.** כנגד יעקב נולע על ירכו. כלומר עדיין עשו שולט על יעקב: **של אדם הראשון.** והן נגדי תמידות שהיו לעשו: **קרקיפלו של ר' ישמעאל.** כהן גדול ומהרוגי מלכות היה ומתון יפיו נכנס בלב בת קיסר והפשיט עור פניו ומנטה כאפרסמון שתהא מקויימת ולא ישתנה ועדיין מונח בגיזי רומי: **דפיזא.** פז והוא אבן יקרה עד מאד ואינו מצוי בעולם: **סך קירי פלסתר** משמן הקנין מזב [הוא]. נבואת יעקב שקרא לבניו לאחרית [הימים] שסופן ליגאל מזב הוא: **סך.** משכון: **קירי.** קנין: **אחוה דמרנא זייפנא.** אחיו של אלוזינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו ומשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו: **דחמי ממי.** הרואה בשמחה זו עכשיו יראהו ומי שאינו רואה עכשיו לא יראה עוד דעד ע' שנה אינה נעשית: **מאי אסיי לרמאה.** ליעקב שרימה את עשו ולקח את ברכתו: **ווי לדין.** לעשו: **כד יקום דין.** כשיקום יעקב: ה"ג **ופגע דידן מ"ע לא קאמיר הא הני דאיפגהו בכל שפא קאמיר הא דליפא כל שפא לא קאמיר: הני דרומאי.** הני ימי אידיהן דמתני' אין אסורין אלא לבני רומי: **מוטרדי ועוויסקי מוהרנקי ומוהרין.** שמות ימי אידיהן קבועות שם להן בכל שנה: **ועשר באדר.** בעשרה באדר: **קבועין.** ולקמן מפרש קבועין כל השנה שכל ימות השנה עושין עובדיהם יום איד ומקריבין זבחים ומאסורים במשא ובמתן לעולם: **תורעפא.** שם עבודת כוכבים: **ומפג.** שם העיר: **יריד שבעין בני נדבכה שבעבו ואים דאמרי נתברא שבעבו** ה"ג. ואים דאמרי איפכא הני תרי ליתני: ה"ג **ויריד כולה שפא: בגולה.** אין אנו יכולים להעמיד (ג) עצמנו מליאת ולינן עמהם שבימיהם אנו מגשר. משיר וחותך פרסות שני רגליה: **מן הארכובה ולמטה.** אבל מן הארכובה ולמעלה טריפה אלמא מדאסור לטרפה בבהמה טהורה עסקינן וטהורה מאי כלי תשמיש איכא: **כעגלה המושכת בקרון.** שיושב בו המלך דהיינו כלי תשמישו: **יוסי מגלח זקנו והנחת בלוריתו.** יוסי שמגלח זקנו וכן בו ביום הנחת(ד) בלוריתו. יוסי שמגלח זקנו שער (ה) ומניח בלוריתו לפודלי"ץ מאחורי העורף לשם עבודת כוכבים: **והעברת בלוריתו.** לסוף שנה שמגלח אותה בלוריתו לבדה: **דתניא תרוייהו יום אגלחה זקנו והנחת בלוריתו יום אגלחה זקנו והעברת בלוריתו.** ותרתי מתני' מינהו ולאו גבי הדדי מתניא להו: **עוד אחרת.** עוד איך אחרת יש להם לרומיים שאינה שנויה במשנה: **אדם שלם.** כנגד עשו: **אדם חיגר.** כנגד יעקב נולע על ירכו. כלומר עדיין עשו שולט על יעקב: **של אדם הראשון.** והן נגדי תמידות שהיו לעשו: **קרקיפלו של ר' ישמעאל.** כהן גדול ומהרוגי מלכות היה ומתון יפיו נכנס בלב בת קיסר והפשיט עור פניו ומנטה כאפרסמון שתהא מקויימת ולא ישתנה ועדיין מונח בגיזי רומי: **דפיזא.** פז והוא אבן יקרה עד מאד ואינו מצוי בעולם: **סך קירי פלסתר** משמן הקנין מזב [הוא]. נבואת יעקב שקרא לבניו לאחרית [הימים] שסופן ליגאל מזב הוא: **סך.** משכון: **קירי.** קנין: **אחוה דמרנא זייפנא.** אחיו של אלוזינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו ומשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו: **דחמי ממי.** הרואה בשמחה זו עכשיו יראהו ומי שאינו רואה עכשיו לא יראה עוד דעד ע' שנה אינה נעשית: **מאי אסיי לרמאה.** ליעקב שרימה את עשו ולקח את ברכתו: **ווי לדין.** לעשו: **כד יקום דין.** כשיקום יעקב: ה"ג **ופגע דידן מ"ע לא קאמיר הא הני דאיפגהו בכל שפא קאמיר הא דליפא כל שפא לא קאמיר: הני דרומאי.** הני ימי אידיהן דמתני' אין אסורין אלא לבני רומי: **מוטרדי ועוויסקי מוהרנקי ומוהרין.** שמות ימי אידיהן קבועות שם להן בכל שנה: **ועשר באדר.** בעשרה באדר: **קבועין.** ולקמן מפרש קבועין כל השנה שכל ימות השנה עושין עובדיהם יום איד ומקריבין זבחים ומאסורים במשא ובמתן לעולם: **תורעפא.** שם עבודת כוכבים: **ומפג.** שם העיר: **יריד שבעין בני נדבכה שבעבו ואים דאמרי נתברא שבעבו** ה"ג. ואים דאמרי איפכא הני תרי ליתני: ה"ג **ויריד כולה שפא: בגולה.** אין אנו יכולים להעמיד (ג) עצמנו מליאת ולינן עמהם שבימיהם אנו

עין משפט נר מצוה

לט א ב מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הל' ט ין סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמט סעיף ג:

רבינו חננאל

טריפה אסור עיקור שאין בה טרפה מותר. ואיזהו עיקור שאין בה טרפה המגשר פרסותיה מן הארכובה (ולמעלה) (ולמטה) תרגמה רב פפא בעגלה המושכת בקרון והוא יושב עליו שהיא כמו הסוס שהוא רוכב עליו: יום הגלחת זקנו והנחת בלוריתו כולהו אסור אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש להם והיא יום אחד לע' שנה כלו' תשלום ימי חיי האדם כדכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה והן ע' שנה גלות הראשונה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר פי' מפני שהיה יעקב צולע על יריכו עושין אותו כמו חיגר כלומר עשו הוא שלם כבש יעקב שהוא חיגר ורוכב על צוארו ומלכישין האדם השלם בגדי של אדם הראשון ומניחין בראשו קרקפלו של ר' ישמעאל שפשטו אותו עם עור פניו הנעימים מעל ראשו ותלו ליה מתקל ארבע זוזי פיזי ומחפין השווקים באינך פי' אבנים טובות ומכריזין ואומרים סך קירי פלסתר ופי' קירי פלסתר בלשון יון זיוף אחי הנה אחוה דמרא זייפי כלו' זה התיגר הוא יעקב אחי אדוננו עשו הזייף שאמר אנכי עשו בכורך ולא היה הוא עשו וכו': פיהם הכשילם באומרם דמדיה זייפנא שמשמע הדברים דמרי אחוה הזייפנא כו' ודברים פשוטין הן ואומרים מה הועיל יעקב שלקח הברכות בערמה הנה הברכות נתקיימו בנו ומסיימין ווי לדין כד יקום דין פי' אוי לעשו כשיקום יעקב וכו' פשוטה היא: הני מילי כלומר אלו ששנינו במשנתינו כגון קלנדס וסטרנלא וכיוצא בהן הני ימי אידיהן של רומאי. ימי אידיהן של פרסיים איזו הן ופשיש מוטרדי ומהרקני תירקסקי (מהרון) (מוהרין) אלו ימי אידיהן של פרסיים ימי אידיהן דאדמאי: באלא איזו הן. פי' עובדי כוכבים שכשדות ופשיש מהרקי ואקניתא כגוני ועיקרי באדר אמר ר"ב חנן בר רב חסדא) משום דרב ה' בתי עבודה כוכבים הן קבועין הן לעולם תמיד כל השנה פלחי להן ואלו הן בית כל בבבל בית נבו בבורסיף תרעתא שבמפוג

מסורת הש"ס

ו) [ל"ל אמר הוסיפון]. ב) [לעל ז:]. ג) [נרי"ף כהגה ובגרא"ש נחמן]. ד) גם מ"ת: וכן יום הנחת. ה) [ל"ל קנינם]. ו) [בכורות לא.].

הגהות הב"ח

(א) במשנה תיכה מותר כל"ל ותיכת לה נמחק: (ב) רש"י ד"ה יום מגלחת מי שער זקנו ומניח: (ג) ד"ה בגולה וכו' להעמיד את עצמנו: (ד) ד"ה היה מולה וכו' כלו' סיום כל"ל ותיכות עבודת כוכבים נמחק: (ה) הוס' ד"ה מתקל וכו' אלא כ"ל דבר מועט כדאמרינן: (ו) ד"ה עטלוזא וכו' ומיבעיא ליה אם:

לעזי רש"י

אפורליי"ץ [אפובליי"ל]. צמה מכוכבת. קרנפדרי"א [קרנפרידריא"ה]. (חגיגה ה) חכרה.

מוסף רש"י

מן הארכובה ולמטה. אבל עיקור שאנרף בו אסור לעשות כן בידים בהמה ואע"פ שהיא אסורה בהנאה (לקמן יג.). בגולה. אין העכו"ם מדוקין כל כך בעבודת כוכבים כדאמרינן (חולין יג.); עכו"ם שבמר"ל לא עובדי עבודת כוכבים ניכו כו' (לעיל ז.).

רבינו חננאל (המשך)

צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא. כי אתא רב דימי הוסיפו עליהן נדבכה שבעכו נחברא שבעין בכי ואיבא דתני להו איפכא: אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ויום אידם בלבד אמר רב יהודה שרא לרב ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל שרא ליה לזבוני חיטי בחגתא דטייעי הנה ביום אידם עצמו התיר להם לישא וליתן עמהן למכור ולקנות ופרקי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא: **מתני'** עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היתה עבודה כוכבים חוצה לה הוכה מותר: [גמ'] ופשיש ריש לקיש היכי דמי חוצה לה כגון עטלוזה (של עזה) (ע"ז) והיא חוצה מן העיר הנקראת עזה והיא מערי פלשתים. איבא דאמרי כבא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com